

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 66/03-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. mája 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej prerokoval sťažnosť JUDr. J. Š., bytom N. Z., zastúpeného advokátkou JUDr. E. Ľ., B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I vo veci vedenej pod sp. zn. 22 C 104/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. J. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I vo veci vedenej pod sp. zn. 22 C 104/00 p o r u š e n é b o l o

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e vo veci vedenej pod sp. zn. 22 C 104/00 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. JUDr. J. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý nahradit' JUDr. J. Š. trovy konania vo výške 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet advokátky JUDr. E. L., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 7. augusta 2002 doručené podanie JUDr. J. Š. (ďalej len „sťažovateľ“), bytom N. Z., zastúpeného advokátkou JUDr. E. L., B., ktoré bolo označené ako „sťažnosť proti nečinnosti odporcu vo veci vedenej na jeho súde pod sp. zn. 22 C 104/00“. Z jeho obsahu vyplynulo, že sťažovateľ namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jeho práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods.1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom (nečinnosťou) Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) vo veci jeho žaloby o neplatnosti jeho odvolania z funkcie podpredsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 30. júla 2000.

Sťažovateľ uviedol, že okresný súd rozhodol 11. januára 2001 o zastavení konania v tejto veci z dôvodu nedostatku právomoci. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací 18. júna 2001 potvrdil rozhodnutie okresného súdu. V dovolacom konaní najvyšší súd rozsudkom z 27. septembra 2001 rozhodol o zrušení uvedených rozhodnutí Krajského súdu v Bratislave a okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ ďalej uviedol, že okresný súd vo veci stále nekoná, v dôsledku čoho žiada, aby ústavný súd rozhodol tak, že:

„1. Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 104/00 porušil základné právo JUDr. J. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.

2. Okresnému súdu Bratislava I sa prikazuje, aby pokračoval vo vecnom vybavovaní veci bez ďalších prietahov.

3. Sťažovateľovi sa priznáva finančné zadostučinenie 120.000 Sk.

4. Sťažovateľovi odporca uhradí trovy konania 7.366 Sk.“

Ústavný súd si pre posúdenie postupu okresného súdu v konaní sp. zn. 22 C 104/00 vyžiadal označený spis, ktorý mu bol doručený 31. októbra 2002.

Na výzvu ústavného súdu z 26. februára 2003 sťažovateľ v podaní doručenom ústavnému súdu 27. marca 2003 oznámil, že spis je na okresnom súde vedený od začiatku konania dosiaľ pod rovnakou spisovou značkou (sp. zn. 22 C 104/00), a preukázal uplatnenie sťažnosti na prietahy v tomto konaní.

Keďže sťažnosť sťažovateľa spĺňala všetky zákonom predpísané náležitosti podľa § 20 a § 50 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a neexistovali žiadne dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde, ústavný súd ju 2. apríla 2003 prijal na ďalšie konanie.

Podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde sa ústavný súd 9. apríla 2003 obrátil na predsedu okresného súdu so žiadosťou o vyjadrenie k prijatej sťažnosti sťažovateľa. Rovnakú výzvu na vyjadrenie ústavný súd zaslal aj sťažovateľovi.

Sudkyňa poverená vedením občianskoprávneho úseku okresného súdu vo svojom vyjadrení z 29. apríla 2003 číslo: Spr. 2003/01 uviedla:

„Navrhovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti poukazuje na prieťahy v konaní vedenom na tunajšom súde pod sp. zn. 22 C 104/00 a zároveň žiada priznať primerané finančné zadostučinenie vo výške 120 000,- Sk a trovy konania vo výške 7 366,- Sk.

Týmto vyjadrením navrhujeme Ústavnému súdu SR ..., aby podanú sťažnosť zamietol ako nedôvodnú.

Podľa znenia čl. 48 ods. 2/, veta prvá Ústavy SR, každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Je zrejmé z citovaného ustanovenia, ako i zo spisového materiálu, v konaní vedenom pred Okresným súdom Bratislava I pod sp. zn. 22 C 104/00 nedošlo k zbytočným prieťahom. Predpokladom konštatovania, že došlo k porušeniu tohto ústavného práva je objektívna existencia zbytočných prieťahov v konaní.

Okresný súd Bratislava I už niekoľko rokov trpí nedostatkom sudcov a vysokým počtom rozhodovaných vecí z dôvodu odchodu sudcov nášho súdu do dôchodku, na materskú dovolenku, prerušenia výkonu funkcie ako v dôsledku pribúdania agendy. Z dôvodu neúmerneho nárastu počtu nevybavených vecí v jednotlivých súdnych oddeleniach bola v rámci rozvrhu práce zakotvená zásada, podľa ktorej sa jednotlivé veci vybavujú podľa poradia, v akom boli súdu doručené. Zákonná sudkyňa v oddelení 22 C nastúpila na materskú dovolenku 13. 7. 2002 a oddelenie nebolo obsadené do 15. 4. 2003. Po príchode novej sudkyne, ktorá prevzala oddelenie 22 C s počtom 302 nevybavených vecí, bude vec vytýčená podľa poradia. Súd v konaní sp. zn. 22 C 104/00 nemohol konať z objektívnych dôvodov.

Nakoľko uvedený stav pretrváva (nedostatok sudcov) a od roku 2001 sa prehĺbil do takej miery, že priamo ovplyvňuje dĺžku konaní, resp. časové úseky medzi jednotlivými úkonmi sudcov a tie sú väčšie ako by sa vyžadovalo. V súdnych oddeleniach, ktoré si vyžadujú dvoch sudcov, koná iba jeden sudca. Iný spôsob zabezpečenia výkonu súdnictva za danej situácie (ktorá sa navyše zhoršila odchodom ďalších sudkýň na materskú dovolenku a na Krajský súd v Bratislave) nebol možný. Túto skutočnosť však nemožno kvalifikovať ako zbytočný prieťah v konaní zavinený sudkyňou. Ide o stav, kedy nedošlo k zbytočným prieťahom.

S poukazom na uvedené si dovoľujem navrhnúť ... aby sťažnosť z uvedených dôvodov zamietol v celom rozsahu, vrátane požadovaného finančného zadostučinenia, ako aj povinnosti náhrady trov konania.“

Sťažovateľ sa vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 24. apríla 2003 vyjadril, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci prijatej sťažnosti.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Sťažovateľ zároveň namietal porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne právoplatným... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (napr. I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka súdneho konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie

účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania okresného súdu ústavný súd zo spisu vo veci sp. zn. 22 C 104/00 zistil nasledovné skutočnosti.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd zo súdneho spisu zistil, že predmetom konania vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 22 C 104/00 je žaloba sťažovateľa z 30. júla 2000 o neplatnosť jeho odvolania z funkcie podpredsedu najvyššieho súdu uznesením Národnej rady Slovenskej republiky č. 378 z 8. júla 1999. Keďže okresný súd v označenej veci meritórne nerozhodoval, bolo bez právneho významu zaoberať sa týmto kritériom.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní sp. zn. 22 C 104/00, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto konania. Ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľa ako aktívne počas celej doby konania (na pojednávaní 11. januára 2001 sa nezúčastnil, na pojednávanie však nebol predvolaný) pred týmto súdom, v dôsledku čoho jeho správanie neprispelo k celkovej dĺžke konania.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prietáhom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu.

Po doručení žaloby sťažovateľa na začatie konania o neplatnosť jeho odvolania z funkcie podpredsedu najvyššieho súdu (1. augusta 2000) okresný súd rozhodol na pojednávaní bez prítomnosti sťažovateľa i odporcu 11. januára 2001 uznesením o zastavení konania vo veci sťažovateľa z dôvodu nedostatku právomoci (č. k. 22 C 104/00-20), pričom označené uznesenie bolo doručené sťažovateľovi 5. marca 2001. Sťažovateľ proti tomuto uzneseniu podal odvolanie 7. marca 2001.

Krajský súd v Bratislave potvrdil 18. júna 2001 uznesením sp. zn. 15 Co 112/00 rozhodnutie okresného súdu. Príslušný spis okresnému súdu vrátil 29. júna 2001

a sťažovateľovi doručil označené uznesenie 16. júla 2001. Sťažovateľ podal 25. júla 2001 dovolanie proti právoplatnému uzneseniu odvolacieho súdu.

Najvyšší súd rozhodol o dovolaní sťažovateľa rozsudkom z 27. septembra 2001 (sp. zn. 5 Cdo 102/01) tak, že uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 18. júna 2001 a uznesenie okresného súdu z 11. januára 2001 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Z právneho názoru dovolacieho súdu vyplynulo, že konanie pred okresným súdom bolo postihnuté vadou vyplývajúcou z ustanovenia § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom).

Dovolací spis najvyšší súd vrátil okresnému súdu 26. novembra 2001. Okresný súd od toho času do 15. apríla 2003 vo veci nevykonal žiadny úkon.

Okresný súd v odpovedi na sťažnosť na prietahy v konaní z 13. marca 2003 (Spr. 2003/01) uznal, že sťažnosť sťažovateľa je dôvodná.

Z uvedených skutočností ústavný súd zistil, že z celkovej dĺžky doterajšieho konania vo veci sp. zn. 22 C 104/00, ktorá je v čase konania pred ústavným súdom 33 mesiacov, tento súd vydal iba rozhodnutie z 11. januára 2001, ktoré dovolací súd zrušil pre závažné vady 27. septembra 2001, pričom po vrátení veci na ďalšie konanie (26. novembra 2001) okresný súd počas približne 15 mesiacov neurobil žiadny ďalší úkon, a to z dôvodov, ktoré nemôžu ísť na ťarchu sťažovateľa. Doterajší postup (resp. nečinnosť) okresného súdu v uvedenej veci teda nevedol k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v konaní (II. ÚS 40/97, III. ÚS 17/02). Pretrvávajúci vysoký nápad na občianskoprávnom úseku ani riešenie personálnych zmien a trvalý nedostatok sudcov na tomto oddelení nemajú povahu okolností, ktoré by vylučovali alebo znižovali zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ani okolností, ktoré ústavný súd zohľadňuje

v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť základné právo občana na súdne konanie bez zbytočných prietáhov.

Keďže po prerokovaní sťažnosti sťažovateľa ústavný súd zistil, že vo veci sp. zn. 22 C 104/00 postup okresného súdu nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa, bolo potrebné rozhodnúť tak, že nečinnosťou tohto súdu v uvedenom konaní došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 22 C 104/00 konal bez zbytočných prietáhov.

2. V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ požadoval priznané finančného zadosťučinenia vo výške 120 000 Sk, pričom svoju žiadosť odôvodnil nasledovne:

„... žiadame priznať aj primerané finančné zadosťučinenie vo výške 24 mesiacov prietáhov x 5 000 Sk mesačne (stratený príplatok sťažovateľa za odňatú funkciu), t. j. celkom 120.000 Sk...“

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prietáhov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. V dôsledku toho (a so zreteľom na dobu nečinnosti označeného súdu) považoval za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá sťažovateľovi vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadosťučinenia.

Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu poznačenú zbytočnými prietáhmi v konaní vedenom na tomto súde pod sp. zn. 22 C 104/00, berúc do úvahy skutočnosť, že sťažovateľ sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinil, a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane postavenia sťažovateľa sprevádzaného pocitom neistoty, ústavný súd považoval priznanie sumy 15 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľovi náhradu trov konania vo výške 8 000 Sk (§ 1 ods. 3, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách advokátov za poskytovanie právnej pomoci), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok roku 2002, ktorá bola

11 963 Sk. Náhrada bola priznaná za dva úkony v plnej výške 3 900 Sk a po 100 Sk režijný paušál.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. mája 2003